

Latvijas MAKRO ekonomikas apskats

Nr. 1 • Augusts 2007

Latvijas ekonomikas izaugsme 2007.gada pirmajā pusgadā saglabājās strauja un nelīdzsvarota. IKP pieaugums pārspēja prognozes, tāpat kā inflācija, tekošā konta deficīts, patēriņa un darba samaksas pieaugums. Pēc krasām svārstībām gada sākumā finanšu tirgus ir stabilizējies. Līdz ar valdības pretinflācijas plāna pakāpenisku ieviešanu,

iezīmējušās zināmas stabilizācijas pazīmes, 2.cet. mazliet samazinoties mazumtirdzniecības un kreditēšanas pieauguma tempam, kā arī kritoties sērijveida dzīvokļu cenām, kam vajadzētu bremsēt patēriņa kāri un līdzsvarot ekonomikas izaugsmi par labu eksportam. Par sekmīgu mērenu piebremzēšanos tomēr vēl ir pārāgri runāt un tikai tu-

vāk gada beigām būs redzams, vai straujas piebremzēšanās riski ir ievērojami mazinājušies. Pašlaik ir nepieciešams nekavējoties un konsekventi turpināt inflācijas samazināšanas plāna īstenošanu, īpaši akcentējot piedāvājuma puses faktorus (piem., darba tirgus, eksportspēja).

PĀRĀK STRAUJŠ IKP PIEAUGUMS

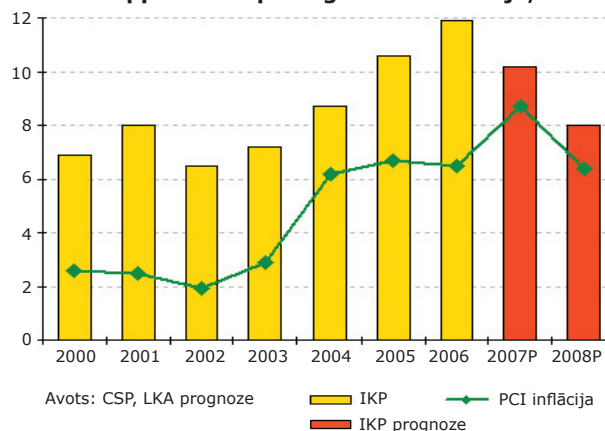
Latvijas Komercbanku asociācija (LKA) uzskata, ka ekonomikas izaugsme vēl arvien ir pārāk strauja un atsevišķos tirgus segmentos pārkaršanas riski ir pat saasinājušies. Pirmajā pusgadā IKP auga par 11.2% (2.cet. 11.3%). Kā iepriekš, labvēlīgais patēriņa fons galvenokārt stimulēja iekšzemes pakalpojumus un būvniecību. Šāda IKP pieauguma struktūra nav ilgtspējīga, jo iekšzemes pieprasījuma straujas izaugsmes potenciāls ir jau izsmelts. Diemžēl apstrādes rūpniecības izaugsme kļūst arvien vājāka (gada pieaugums 1.2%, t.sk. 2.cet. -0.1%), apdraudot pašreizējo eksporta pie-

iekšzemes pieprasījuma straujas izaugsmes potenciāls ir jau izsmelts

auguma tempu noturēšanu un mazinot optimizmu par pieauguma tempu kāpināšanu. Šāda notikumu attīstība pastiprina straujas piebremzēšanās riskus situācijā, kad gaidāma iekšzemes pieprasījuma pieauguma tempu samazināšanās.

Darbaspēka tirgus saspilētība ir pastiprinājusies, reģistrētajam bezdarbam jūlijā samazinoties līdz 5.7% (Rīgā 3.4%) un nodarbinātībai sasniedzot desmitgades augstāko līmeni. Darba samaksas kāpums (par 33% 2.cet. pret attiecīgo periodu pērn) ievērojami virs produktivitātes mazina uz-

Kopprodukta pieaugums un inflācija, %

nēmumu konkurētspēju un ir būtisks faktors inflācijas spirāles noturībai.

LKA uzskata, ka tuvākajos mēnešos gaidāma akcentu maiņa no patēriņa eiforijas uz līdzsvarotāku un izsvērtāku ekonomikas attīstību, ko veicinās gan valdības inflācijas samazināšanas plāns, gan komercbanku rīcība, gan lielāka piesardzība no uzņēmumu un iedzīvotāju puses attiecībā pret tēriņiem. Tirgus konjunktūras indeksi liecina par mazinošos uzņēmēju un mājsaimniecību optimizmu. Mazumtirdzniecības apgrozījuma struktūrā strauji mazinājies automobiļu pieaugums (gada pieaugums no 114.9% janvārī līdz 26.4% jūnijā), kas arī liecina par pieaugošu piesardzību.

Patēriņa inerces dēļ ekonomiskā aktivitāte saglabāsies augsta, tomēr līdz gada beigām ceturkšņa IKP pieauguma tempam būtu jāsamazinās zem 10%.

Kā pozitīvs fakts jāmin maksājumu bilances tekošā konta deficīta samazināšanās 2.cet. līdz 21.5% no IKP no 1.cet. 25.7%. Tas noticis straujāk pieaugot preču eksporta apjomam, kā arī pakalpojumiem un kārt-

tējiem pārvedumiem. Eksporta pieaugumu stimulēja krietnais eksporta cenu kāpums, kā arī pakalpojumu eksporta pieaugums, Krievijai pārorientējot tranzīta plūsmas no Igaunijas uz Latvijas ostām. Bažas gan rada tas, cik ilgi straujais izmaksu kāpums Latvijas uzņēmējiem ļaus saglabāt konkurētspēju.

LKA uzskata, ka tuvākajos mēnešos gaidāma akcentu maiņa no patēriņa eiforijas uz līdzsvarotāku un izsvērtāku ekonomikas attīstību

INFLĀCIJA PIEAUG

Jūlijā patēriņa cenu gada inflācija sasniedza 9.5%, kas ir augstākais līmenis kopš 1997. gada. Atgādinājumam var piebilst, ka pērn šis rādītājs bija 6.9%. Patēriņa cenas dzen plašu spektru faktoru, no kuriem galvenie ir iekšzemes patēriņš, noturīgas inflācijas gaidas, kā arī energoresursu un degvielas ce-

nas, regulētās cenas, nodokļu harmonizācija ar ES.

Pagaidām nevaram inflācijas kontekstā redzēt pozitīvu ietekmi no valdības inflācijas samazināšanas plāna, jo ieviestie pasākumi skar segmentus, kas nav tieši saistīti ar līdzšīnējiem inflācijas *kurinātājiem* (pārtika, sabiedriskā ēdināšana,

transports, komunālie maksājumi). Tomēr gada otrajā pusē plāna pasākumi mazinās patēriņa bumu, kam vajadzētu korigēt cenu pieaugumu vairākās preču un pakalpojumu grupās. Būtu lomu spēlēs inflācijas gaidas, cik dziļi tās ir iesakņojušās māj-saimniecībās un uzņēmējdarbībā.

INFLĀCIJAS SAMAZINĀŠANAS PLĀNA IEVIEŠANA KAVĒJAS

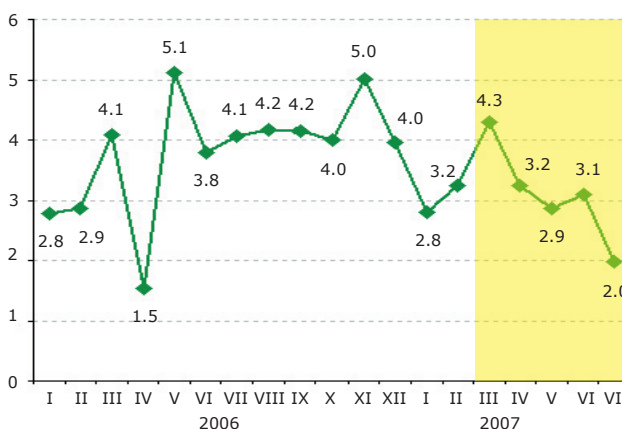
Ir aplami un vieglprātīgi likt vienādības zīmi starp kreditēšanu un inflācijas samazināšanas plānu

Kaut arī inflācijas samazināšanas jeb ekonomikas sabalansēšanas plāns tika akceptēts jau marta sākumā, līdz šim tas vairāk asociējies ar komercbanku darbību, proti, kreditēšanas ierobežošanu un iedzīvotāju ienākumu legalizēšanu. Komercbankas ir kļuvušas konservatīvākas kreditēšanā gan attiecībā uz māj-saimniecībām, gan uzņēmumiem. Ja gada sākumā ikmēneša kreditēšanas apjoma pieaugums bija 3-4%, tad jūlijā tas samazinājās līdz 2% un paredzams, ka temps turpinās sarukt, gada pieaugumam samazinoties līdz 35-45% (55.6% pērn).

Lai gan līdz šim ieviestie pasākumi ir nepieciešami pārkaršanas mazināšanai, LKA uzskata, ka ir aplami un vieglprātīgi likt vienādības zīmi starp kreditēšanu un inflācijas samazināšanas

plānu. Banku sektors nejūt pietiekamu atbalstu – diemžēl šķiet, ka par pārējiem plāna pun-

Kreditu mēneša pieaugums, %

Avots: CSP, LKA prognoze

ktiem ir vai nu aizmirsts vai tie valdībai vairs nav prioritāri. Mūsaprāt plāns tiek realizēts vienpusēji un nekonceptīvi, koncentrējoties tikai uz iekšzemes pieprasījuma bremzēšanu.

Tie ir īstermiņa stabilizācijas pasākumi, kas vieni paši nespēj nodrošināt ilgtermiņa ekonomikas attīstību. Komerbankas uzskata, ka ir nepieciešams nekavējoties ieviest piedāvājuma puses pasākumus attiecībā uz darba spēka tirgu, izglītību, zinātni, eksportu, uzņēmējdarbības vidi u.c. Arī valdībā nesenie apstiprinātie 2007.gada budžeta grozījumi ir pretrunā ar plānā definēto „stingro budžeta disciplīnu”. Tieši neadekvāta

fiskālā politika ir bijis viens no galvenajiem klupšanas akmeņiem kā dēļ tika samazināts Latvijas valsts kredītreitings. Lai gan ārvalstu investoru uzticība Latvijas ekonomikai saglabājas augsta un tādējādi ļauj Latvijai dzīvot virs saviem līdzekļiem (piem., ārvalstu tiešo investīciju pieplūdums šogad sasniedzis jau 9.4% no IKP), būtu naivi cerēt, ka uzticības kredīts ir neizsmeļams.

KO DARĪT?

LKA uzskata, ka inflācijas samazināšanas plānam nepieciešams piešķirt prioritāru statusu un steidzamības kārtā ieviest visus pasākumus, radot pārliedību par Latvijas spēju visīsā-

kajā laikā konsekventi mainīt akcentus tautsaimniecībā, panākot uzticību sabiedrībā, uzņēmējdarbības vidē un saglabājot ārvalstu investoru uzticību sekmīgai valsts attīstībai.

Tādējādi, LKA aicina:

- ✎ Atbalstīt Latvijas Bankas iniciatīvu valdībai noteikt ambiciozākus mērķus, panākot nozīmīgu budžeta pārpalikumu jau šogad, kā arī turpmākajos gados.
- ✎ Nekavējoties izstrādāt un ieviest reālus un konkrētus eksporta veicināšanas pasākumus.
- ✎ Pārskatīt nodokļu politiku, mazinot darbaspēka nodokļus un palielinot nodokļus patēriņam.
- ✎ Rast risinājumus saspīlētajai situācijai darbaspēka tirgū, kas iekļauj gan neadekvāti straujo darba samaksas kāpumu, gan pārliedu augsto optimismu. Mazināt valsts sektora spiedienu darba tirgū (piem., straujais darba samaksas kāpums un lielais vakanču skaits), uzlabojot valsts pārvaldības efektivitāti.
- ✎ Lai mazinātu patēriņa spiedienu, turpināt popularizēt un atbalstīt māsjsaimniecību uzkrājumu veidošanu.
- ✎ Saglabāt nemainīgu monetāro politiku attiecībā uz lata apmaiņas kursu.

Plāna efektīva ieviešana nav iespējama bez visas sabiedrības aktīvas līdzdalības un kompromisu panākšanas, kā to pierāda citu valstu pieredze.

LKA aicina visas iesaistītās puses nekavējoties un atbildīgi iesaistīties plāna īstenošanā.

LKA PROGNOZES*

	2006	2007(p)	2008(p)
IKP, %	11.9	10.2	8.0
Inflācija (PCI), %	6.5	8.7	6.4
Saskaņotais bezdarba līmenis, %	6.8	5.7	5.4
Neto algas reālais pieaugums, %	15.5	15.0	10.0
Tekošā konta deficīts, % no IKP	-21.1	-22.0	-18.5
Fiskālā bilance	0.4	0.7	1.0

* - Pieņemot, ka inflācijas samazināšanas plāns tiek īstenots konsekventi

LATVIJAS KOMERC BANKU ASOCIĀCIJA

Pērses iela 9/11, Rīga, Latvija
Tālr. +371 6 7284528
Fakss +371 6 7828170
E-pasts: asoc@bankasoc.lv
www.bankasoc.lv

Apskatu sagatavojusi
Ekonomikas un monetāro jautājumu komiteja